

I

Ik wacht op de briefing. Dat doe ik ondertussen al langer dan ik me kan herinneren. Ongetwijfeld hebben ze de precieze duur bijgehouden en in een verhelderend grafiekje gegoten, samen met andere variabelen: mijn loopsnelheid, mijn gewicht, welke geluiden ik voortbreng, hoe vaak ik me bovengronds vertoon. Ik vraag me af of ook jij mijn gedrag zo nauwlettend monitort wanneer je me bezoekt.

Het voelt ondertussen al zo lang geleden. Die dag toen ik me kwam nestelen onder dit plein, onder het gravel en het gazon, tussen het speeltuintje en de zandbak, het hondentoilet en de glascontainers. Alles was zo vreemd toen, zo anders. Uitgeput stond ik in de tunnel die ik net had gegraven. Een laatste laag aarde scheidde me van de bovenwereld. Ik was te moe om ook nog maar één vinger te verroeren, maar hiervoor was ik die hele weg gekomen. Dus sprak ik mezelf moed in en plantte mijn handen in de grond. Natte kluiten tussen mijn vingers, de geur van paddenstoelen, een opening die met elke graafbeweging wijder en wijder gaapte – en toen brak de buitenlucht als een vuist mijn gang in en vocht zich een weg door mijn neus, mijn luchtpijp, mijn longen.

Bij voorkeur blijf ik ondergronds, zoals mijn soortgenoten dat al miljoenen jaren doen. Maar ik had een opdracht. Dus toen ik min of meer gewend was aan het hoge zuurstofpercen-

tage, dwong ik mezelf om mijn hoofd door het gat te steken, de bovenwereld in.

Het licht was hier minder fel dan thuis, maar dat comfort viel in het niet bij de tsunami aan informatie die op me afkwam. Ik zette me schrap, probeerde weerstand te bieden, trok een mentale barrière op die de prikkels voor me moest filteren. Tevergeefs. Golf na golf aan gegevens beukte op me in. Gedonder van motoren, knetterende elektriciteit, smog, het geborrel van miljoenen stemmen, allemaal door elkaar, het gewicht van voertuigen op de grond en in de hemel, boomwortels die zich fluisterend door asfalt wurmden, vlees sissend in een pan, ratelende wielen, een regendruppel die langzaam van een kastanjeblad rolde, metaal over keien, de doordringende lucht van teer, bloesems en benzine.

Ik plaatste mijn armen en benen wijd op de vloer van de tunnel en hield me met alle macht vast aan de aarde, mijn enige houvast. Dit kon ik onmogelijk op m'n eentje verwerken. Ik kon het niet aan. Nu nog niet. Dus draaide ik me om en trok me terug in de tunnel. Voor ik de oppervlakte verkende, bleef ik beter nog even in het donker dat ik zo goed kende.

De eerste dagen na mijn aankomst werd ik volledig in beslag genomen door het graven van een hol. Een zorgvuldig verborgen drempel die naar een eerste verdieping van oppervlakkig gelegen gangen leidde. Van daaruit enkele schuin naar beneden lopende tunnels die uitmondde in het dieper gelegen gangenstelsel. Daar groef ik onder meer een magazijn (waar ik noodgedwongen voedsel van inferieure kwaliteit opsla), vier toiletkamers (hoewel ik aan één kamer natuurlijk genoeg heb) en een vergaderzaal (in afwachting van de briefing). Het langst heb ik gewerkt aan de nestkamer, die ik voorzag van traditioneel metselwerk, een buitengewoon zachte vloer en een driedubbel beveiligde deur. Recent heb ik die nog extra verstevigd, want nu ik weet dat ze me op het

spoor zijn, neem ik geen enkel risico.

Ja, ik heb mijn hol helemaal alleen gegraven. En voor je me de les gaat spellen: dat is niet zoals het hoort, dat weet ik. Al eeuwenlang verlopen onze graafwerkzaamheden volgens een zorgvuldig gecoördineerde choreografie, een dans in het donker van ons immer uitdijende hol. Wanneer we op zoek gaan naar voedsel, vormen we een lange slinger lichamen. De eerste graver duwt de aarde naar achteren, in de richting van de werker die vlak achter de koploper heeft plaatsgenomen. Ook de tweede schopt de aarde met een welgemikte trap weg, de derde doet hetzelfde, enzovoort, tot de uitgang is bereikt. Zoiets lukt haast niet in je eentje. Maar ik had geen keuze. Dus ik groef. Alleen.

Ook nu nog vergt het een grote inspanning om me bovengronds te begeven. Maar na me wekenlang in mijn gangenstelsel te hebben verschanst, ben ik er uiteindelijk toch in geslaagd mijn angst te overwinnen. Hoewel ik de voortdurende toevloed aan prikkels ondertussen min of meer onder controle heb en de meeste impulsen die me omringen weet te duiden, voelt het onnatuurlijk. Maar het moet. Dus hijs ik me elke dag opnieuw uit de nestkamer, loop door de tunnels en begeef me in de bovenwereld. Daar snuif ik de buitenlucht op en loop een eindje door het bedauwde gras. Op mijn tastharen voel ik telkens weer de vele vertrouwde voetstappen zinderen. De mensen die gehaast over de paden lopen, steentjes knarsend onder hun zolen. De jongeren die elkaar lachend de struiken in duwen. De vermoeide groepjes die aan de randen van het plein wachten tot ze worden meegenomen.

Er trekt een trilling door de bodem. Voel je dat? Nee, natuurlijk niet, zoiets valt jou nauwelijks op. Zelfs ik ben er ondertussen aan gewend. Om de zoveel tijd voel ik het plein daveren tot in de diepste kamers van mijn hol. De wanden schudden vervaarlijk, brokken aarde die ik zorgvuldig had

aangestampt tuimelen naar beneden. Nu de grond voor de zoveelste keer begint te trillen, voel ik louter ergernis.

Toen ik het gedaver voor het eerst voelde, kort na mijn aankomst, beefden mijn ingewanden van schrik. Ik was net de muren van het magazijn aan het egaliseren toen alles om me heen begon te schudden. Ik ging op de vloer liggen en sloeg mijn armen over mijn hoofd. Dit was het dan; hier eindigde de missie, nog voor ik ook maar een stap van het Plan had kunnen uitvoeren. Het gedaver zwol aan in kracht, kwam steeds dichterbij – en trok toen even snel weg, als water dat wegsijpelt in de grond. Maar meteen daarna kwam er weer een nieuwe beving aanrollen, die even snel als de vorige verdween. En toen nog een. En nog een. Omdat er op het eerste zicht geen gevaar dreigde, stak ik mijn hoofd voorzichtig uit het hol. Ik bevoelde de lucht en dwong mezelf om te blijven staan toen de vijfde davering naderde.

Er kwam iets enorms op me af. Een slang? Ik had geen tijd om weg te duiken. Terwijl ik zijn schitterende ogen razendsnel dichterbij zag komen, kwam er een tweede naar me toe – ditmaal vanuit tegenovergestelde richting. Ik sprong het hol in. Met mijn neus naar de ingang wachtte ik af tot een van de beesten zijn platte kop zou binnensteken. Ik ontblootte mijn gebit, vastbesloten om me met hand en tand te verdedigen.

Maar de beesten kwamen niet. Ter hoogte van het hol, aan weerszijden van het plein, hielden ze halt. Mijn hol kwamen ze niet in gegleden. Lagen ze in een hinderlaag? Of hadden ze al gegeten en kwamen ze hier uitrusten? Enkele dieren – mensen, honden, bromvliegen – waren zo roekeloos om zich in hun buurt te begeven. Ze zochten zelfs toenadering! Maar vreemd genoeg werden ze niet opgeslokt door hun hongerige monden. Het waren de flanken van de slangachtigen die zich openden, langs één kant, en zich vulden met dieren die zich gedwee lieten opslikken, terwijl andere dieren langs dezelfde

weg werden uitgespuwd. In wat voor wereld was ik beland?

Een mens en zijn jong wandelden intact uit een van de beesten. Energiek brabbelend stooft een groepje kinderen de andere kant uit. Ook zij leken ongeschonden. Een mens en een hond passeerden rakelings langs de ingang van mijn hol. De hond draaide zich om. Mijn hol barstte voor hem natuurlijk van de nieuwe aroma's; hij snoof enthousiast de rondslingerende geursporen op en tilde zijn hoofd omhoog, zijn neus in mijn richting. Rook hij me? Ik week achteruit. De hond snuffelde aan het gravel op enkele meters van de ingang, maar de mens trok aan een koord rond zijn hals; hij jankte, draaide zich om en samen staken ze het plein over en verdwenen achter de bomen.

Na die eerste twee slangachtigen kwam er nog een hele rits langs. Geen enkele viel me aan. Dit waren niet de zandboa's of de roodlipslangen die ik mijn hele leven had gevreesd, maar onbekende beesten die op gezette tijden kwamen aanrollen, elkaars bewegingen spiegelden en geroutineerd groepjes mensen opslikten en uitspuwden. Zolang ik niet dichterbij kwam, leek ik geen gevaar te lopen. Uit hun bek kwam geen gevorkte tong geflikkerd. Geen tongpunten die moleculen uit de lucht grepen en mijn locatie doorseinden naar hun brein. Hadden ze wel een bewustzijn? Ik betwijfelde het. De voortdurende aardbevingen op het plein leken veroorzaakt te worden door beesten die steeds weer dezelfde lusbeweging maakten, vastberaden, bijna slaafs.

Ondertussen herken ik het gedaver van de trams maar al te goed. Bang ben ik al lang niet meer. Of toch niet van hen. Want zoals je weet dreigen hier heel andere gevaren. Ook nu beeft de grond onder mijn voeten – en onder de jouwe. Snel enkele verstevigingen aanbrengen. Wacht hier. Ik ben zo terug.

Ver van dit plein in jouw land groeide een kluwen bladeren. Daartussen soesden talloze bloemen. Nu waren ze samengevouwen maar enkele uren voor zonsopgang zouden ze zich openen en hun geuren de wereld inpompen. Nog even en een zwerm insecten zou zich druk zoemend over hun stuifmeel ontfermen, hun vleugels verhit door de eerste zonnestralen.

Bloemen en zonnenschijn, allemaal goed en wel, maar de meeste van onze soort kwamen nooit aan de oppervlakte. Wij gingen op zoek naar de ondergrondse rijkdom van de plant. Die groeide een halve meter lager, in het eeuwige duister waar dag en nacht van geen tel waren. Een wortel, lang en spits, barstend van de suikers. Met talloze andere knollen verbonden via een netwerk aan draden waar dikke druppels sap door rolden. Jij zou het ongetwijfeld over de kleuren van de knol gehad willen hebben – schakeringen van zachtgeel tot roze, van oranje-rood tot paarsbruin – maar die interesseerden ons niet. We konden ze niet eens zien. Wat wij wilden was wat zich onder die schil schuilhield: het vruchtvlees van de bataat.

De slinger lichamen hield bruusk halt. Toen we de laatste brokken aarde onder ons door hadden geschopt, walmde de zoete geur overvloedig de gang in. Er ging een siddering door onze colonne. De wortel priemde door de muur en we grijnsden opgelucht, tikten onze neuzen tevreden tegen elkaar. Nog even en de buit was binnen. We hadden er hard voor gewerkt;

ik voelde de spieren in mijn vingers verzuren. De eerste werker plaatste haar handen op de knol en begon te knagen. Haar snijtanden boorden zich behendig door het vlees, dat met een frisse krak loskwam en aan haar voeten neerplofte. De tweede werker tilde de brok op en gaf die door aan nummer drie, die zich omdraaide en over ons heen klom, waarna wij elk een plaatsje naar voor opschoven. Een voor een liepen de werkers over onze ruggen, brokken bataat in de mond.

Zij en ik waren als laatste aan de beurt. We kregen allebei een stuk van de knol toegestopt, klemden die tussen onze tanden en draaiden ons om. Samen liepen we de gang uit. Achter ons hoorden we hoe de eerste werker de afgekloven wortel zorgvuldig insmeerde met natgelikte aarde. Een pleister van klei die de knol zou helpen om te helen en langzaam aan te groeien – tot er weer een colonne langskwam.

‘Waar blijf je?’ riep ze.

Ze was snel, erg snel. Ongetwijfeld zou ze een van de beste renners van het hol worden. Als jonge meisjes in de kolonie waren we onafscheidelijk geweest, maar wanneer ik weer eens van haar had verloren bij een wedstrijdje, voelde ik steeds een steek in mijn maag. Nu had ik er vrede mee: haar tempo zou ik nooit halen. Ik volgde de vibraties van haar voetstappen op de vloer, die zich steeds verder van me verwijderden.

Van de verafgelegen gangen vlak onder de oppervlakte daalden we dieper af in het hol, zij en ik, naar de galerijen waar het zuurstofniveau zakte en de bedrijvigheid van de kolonie luid opborrelde. Tunnels die overliepen van taal: het gemonkel van poetsers die de gangen veegden, het tsjilpen van ravottende kleuters, de dreigende grom van de onderwijzers die hen bij hun nekvel grepen en terug naar de kinderkamers sleepten, het gebabbel van recycleurs die keutels opraapten die nog voldoende voedingsstoffen bevatten, een groepje knorrende militairen dat terugkwam van een patrouille – drie

soldaten en een majoor, een rijzige vrouw voor wie iedereen aan de kant ging –, administratief personeel dat kibbelend van het ene kantoor naar het andere schoot en colonnes voedselverzamelaars die net als wij vanuit de uithoeken van het hol naar de nestkamer liepen, verse knollen met zich meesjouwend. Ik rook de scherpe geur van selder, die zich vermengde met de tonen van de aardappel tussen mijn tanden. Het water liep me in de mond, maar ik liet de wortel keurig zitten.

Ik dacht terug aan die allereerste keer dat zij en ik een knol naar de nestkamer brachten. We renden uitgelaten door het tunnelnetwerk, elk met een stuk wortel tussen de tanden. Opeens hield ze halt en botste ik tegen haar aan. Mijn stuk rolde uit mijn mond, een zijarm van de tunnel in.

‘Au, wat doe je nu?’ riep ik.

Ze draaide zich om.

‘Moet je je knol niet gaan halen?’ vroeg ze.

‘Die is gevallen doordat jij zo plotseling stopte.’

‘Raap hem dan op.’

Een grom onderdrukkend liep ik de zijgang in, de geur van de knol achterna. Ik kon haar adem over mijn staart voelen strelen. Ze was me gevolgd. Toen ik mijn stuk had opgeraapt en de weg naar de nestkamer wilde vervolgen, blokkeerde ze de gang.

‘Blijven we niet nog even?’ vroeg ze.

‘De anderen zijn nu waarschijnlijk al bijna in de nestkamer,’ zei ik.

Ze lachte, zangerig en opvallend diep voor haar leeftijd. ‘Waarom zo gestresseerd? Het is onze eerste knol. Moeten we dat niet vieren? Wat als we nu eens een heel klein stukje voorproeven?’

‘Dat meen je niet.’

‘Je wil toch geen rotte wortel aan de kolonie voorschotelen?’

We stonden neus aan neus in de gang.

‘Durf je niet?’ vroeg ze, zachter nu.

Ik snuffelde aan de knol, negeerde de knoop in mijn maag en hapte in het vruchtvlees. De ruwe textuur, het zoete sap, de energie die meteen door mijn lijf stuwde. Ik slikte de vezels snel door en pikte de gehavende knol weer op. ‘Kom,’ zei ik. ‘Weg hier.’

Ze bleef staan, leek niet te weten wat te zeggen.

‘Wauw,’ zei ze. ‘Ik had niet verwacht dat je het zou doen.’

Toen draaide ze zich om en begon te rennen. Ze liep ver voor me uit, haar wortel onaangeroerd tussen haar tanden, en verdween om de bocht. Plots hoorde ik een tsjirp achter me. Ik stopte en draaide me om. Een van mijn oude kinderverzorgers.

‘Is dat je eerste knol?’ vroeg hij.

Ik knikte.

‘Wat goed,’ zei hij. Hij rook aan de schil, bevroor toen.

‘Heb je er al van gegeten?’

‘Nee,’ zei ik zacht.

‘Aan deze kant is geknabbeld,’ zei hij. Zijn stem klonk donker nu. Ik zette een stap achteruit. ‘Van anderen had ik nog kunnen vermoeden dat ze zoiets zouden flikken, maar van jou?’

De kinderverzorger kwam dichterbij. Toen voelde ik vlugge vibraties en vulde een muntachtige geur mijn neusgaten.

‘Ik was het!’ riep ze. Ze was op haar stappen teruggekeerd en kwam nu de tunnel in gelopen, naar ons toe.

De kinderverzorger draaide zich om. ‘Wat?’

‘Ik heb van haar knol geproefd,’ zei ze.

‘Laat me die van jou eens voelen.’

Ze liet haar brokje vruchtvlees op de vloer vallen. De kinderverzorger scande de randen met zijn tastharen. Er hing een ijzige stilte in de gang.

‘Hoe kom je erbij om in iemand anders’ knol te bijten?’

‘Het spijt me,’ zei ze.

De kinderverzorger bewoog zijn hoofd in mijn richting. ‘Geef hier.’ Ik schoof mijn beschadigde wortel naar hem toe. Met één haal van zijn tanden spleet hij die in tweeën en gaf me het stuk waar ik niet aan had geknabbeld. ‘Naar de nestkamer nu,’ siste hij.

Ik wilde wegrennen, zo snel als ik kon, maar zij bleef staan, zette zelfs nog een stapje dichterbij naar de kinderverzorger.

‘Straft u me niet?’ vroeg ze.

‘Nee. Maar als dit nog een keer gebeurt, rapporteer ik het meteen aan de proviandmeesters.’

Daarna draaide hij zich om en verdween in het donker. Even stonden we bewegingloos in de gang, toen omhelsde ze me. Ik probeerde iets te zeggen maar ik raakte niet uit mijn woorden, proefde de verboden smaak van de vrucht nog op mijn lippen.

Nu – een eeuwigheid later, leek het wel – liepen we opnieuw door de gangen, zij en ik, onze knollen sinds die eerste keer zoals altijd puntgaaf tussen onze tanden. We renden langs de toiletkamers en roken de lucht van de keutels en hoorden het geschuifel van de kevers daarbinnen: de enige huurders die we in onze gangen toelieten, omdat ze die steeds brandschoon wisten te schrobben met hun smalle handen.

We sloegen een hoek om en daalden een steil naar beneden lopende gang af waar het wemelde van de beweging. Hier moesten we voortdurend halt houden. Van jonge voedselverzamelaars zoals wij werd verwacht dat we plaatsmaakten voor oudere koloniegelovigen. We drukten ons zo dicht mogelijk tegen de vloer. Toen de ouderen over onze ruggen waren geklauterd, veegde zij het stof van mijn schouders en we verolgden onze weg door het tunnelnetwerk.

Nu liepen we in de door honderden handen en voeten gladgewreven centrale gang, die meer dan ruim genoeg was